

טעמו וראו

פנינים יקרים ושיחות חיזוק

מפי המשפיע הנפלא הרה"ח רבי דוד אייזנבאך שליט"א

בית דין רצון ה' למעשה

◆ גליון ד' - שבועות תש"פ ◆

היו נכונים - ההכנה הראויה

וכדומה באופן שאין בגשמים האלו שום תועלת, ושוב אינם נהנים מרוב השפע שפעלו בתפילתם ביום ראש השנה.

ואמנם מצינו, שיש גם כן אופן שאפשר לקרוע גזר דין, ואף אם ח"ו לא נענו בתפילתם בראש השנה, אפשר אף לאחר ראש השנה להתאמץ ולקרוע את רוע גזר הדין, אך זו כבר עבודה קשה.

לבקש מהש"ת שיזכו להיות כלי מחזיק ברכה

והוא הדין לגבי שבועות, שאם האדם יעצור בעצמו כמה ימים קודם החג, ויתנתק מכל מה שאופף אותו, ינתק את הטלפון ויעזוב את חי המסחר ואת שאר ענייניו, ובשעה זו יתפנה להכין את עצמו להיות כלי מחזיק ברכה לקראת חג השבועות, ויתבונן באמת כי הנה עומד להגיע יום גדול ונורא שבו ידונו על חייו הרוחניים, וייתכן מאוד, כי בשנה זו הוא הולך להשיג אור חדש ובהיר בעבודת הבורא, ופתאום הוא הולך להרגיש אור גדול וחשק עצום בלימוד התורה הקדושה, פתאום הוא הולך להרגיש טעם וחיות בקיום מצוות ה', ונקודת האמונה ב'אנכי ה' אלוקיך' הולכת להאיר ולהבהיק בכל תהלוכות החיים, ומעתה הוא הולך להשקיע את כל כוחותיו ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים, ואז בוודאי שהוא יפעול זאת בתפילותיו. ואף אם לא זכה לקבל שפע וריבוי עצום ברוחניות, הוא הרי יכול להתפלל שהשפע שהוא כן זכה להשיג ימשך למקום הנכון, ואז בוודאי תפילותיו ישאו פירות.

וכפי כמה שהאדם יחשיב ויעריך את גדול הנחיצות והצורך בחייו הרוחניים, כך הוא ישקיע יותר בתפילותיו על כך. ואם אינו זוכה להרגיש זאת, ואינו יודע להעריך עד כמה הוא זקוק לישועה ברוחניות, אז על דא גופא הוא צריך להתעורר בתפילה ובתחנונים להקב"ה שיזכה להרגיש ולהימשך בעבודתו אהבה לחיים הרוחניים.

לימוד בערב החג בכמה שעות רצופות. אמנם הכנה זו היא דבר מבורך וראוי כשלעצמו, ובוודאי שהוא עושה בכך דבר נכון.

אולם בדברנו אלו יתבאר בע"ה ענין עמוק יותר במהותו של החג הקדוש הזה, ובהתאם לכך על האדם להכין עצמו כראוי.

שבועות ראש השנה לרוחניות

והנה ידוע, כי שבועות הרי הוא ראש השנה על רוחניות של אדם. ובכן, אם האדם חפץ לדעת מה עליו לעשות ואיך עליו להתנהג בחג השבועות, הרי שעליו להקיש וללמוד איך הוא נוהג בראש השנה על גשמיותו, כמה הוא משתדל לנצל כל רגע לבקש ולהתחנן על חייו, מאחר והוא יודע כי כל עתיד חייו ומזונותיו בשנה הבאה תלויים ביום זה.

בראש השנה אין מן הצורך לעורר את האדם מדי הרבה שינצל את היום בתפילה ובתחנונים, כי האדם מצד עצמו אינו מרפה וצועק מקירות לבו: אנה ה'! הב לי בני חיי ומזוני רוויחי, תן לי בריאות עושר וכבוד, בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות. וכן בכל עת רצון הוא אינו מפסיק לרגע לעשות ככל אשר לאל ידו להתפלל ולעשות סגולות שיזכה לחיים ויזכה לשפע של פרנסה טובה.

ואמנם מצאנו בגמרא דבר מעניין לגבי ראש השנה, וממנו נוכל אף ללמוד לגבי חג השבועות. שם מבואר, כי אם לא זכו בראש השנה ולא התנהגו בו כראוי, ובהתאם לכך נגזר עליהם שנה לא מגושמת, אך לאחר ראש השנה הם חזרו בתשובה, שאז הקב"ה מוריד את הגשמים המועטים שנגזר עליהם, ומרכזם רק על המקומות הנחוצים, וכך אינם מפסידים את ברכת הגשמים.

והוא הדין להיפך, כי אם נגזר עליהם גשמים מרובים, אך לאחר ר"ה הם קלקלו את מעשיהם ושוב אינם ראויים לכמות המרובה של הגשמים שנגזר עליהם, שאז הקב"ה מוריד את כל הגשמים על מקומות שוממים כמדבריות

רבים תמהים ושואלים, כי הן עברו הם בימי חייהם חגי שבועות רבים, והם אכן משתדלים לעשות את כל מה שנוהגים בעיצומו של יום, כאמירת תיקון ליל שבועות, אכילת מאכלי חלב וכד'. אולם הם אינם מחוברים כל הצורך למהותו של יום, ואינם מרגישים בעצמם שום השתנות מחג שבועות למשנהו, ורבים אומרים מי יראני טוב, וחפצים לקבל התעלות והתרוממות מחג קדוש זה.

קבלת התורה על ידי אתערותא דלתתא

והנה בפסוקי התורה מצינו כבר, כי קודם מתן תורה היה על כלל ישראל להיות עסוקים בהכנה דרבה למתן תורה, וכפי שהיו צריכים להתכונן ולהיות נכונים בשלושת ימי הגבלה. ונמצאנו למדים, כי אפשר 'ליפול' לתוך חג השבועות מבלי להתכונן קודם לכך בהכנה דרבה.

ובספה"ק סידורו של שבת האריך רבות בסדר אריכות הפסוקים בפר' יתרו שמקודם אמר להם הש"ת והייתם לי סגולה... ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש... הנה אנכי בא אליך בעב הענן... וכן הלאה כל האריכות בפסוקים, ויש להבין את צורך כל ההקדמות הללו. וביאר הרה"ק, כי הקב"ה היה חפץ בכל אלה לעוררם ולגרומם להם שיאמרו 'נעשה ונשמע', כי רק לאחר שיתעוררו באתערותא דלתתא הם יוכלו לעורר אתערותא דלעילא ולקבל בהמשך את התורה, אחרת הם לא יוכלו לזכות בכך.

אתערותא דלתתא פירושו על דרך משל, אדם החפץ לקבל שפע גדול של שמן, אינו יכול לקבל זאת אם לא שיכין מראש כלי מתאים שהשפע יכנס לתוכו, אחרת הוא לא יזכה בכלום. כאשר יהודי מכין עצמו לפני יום מתן תורה, הרי הוא נעשה בכך מרכבה למידת המלכות שעניינה כלי קיבול לקבל שפע, והרי הוא מכין את עצמו להיות ראוי לכל השפע הקדוש הנמשך ביום מתן תורה.

ואם יאמר האדם, שאכן ברצונו לעשות הכנה דרבה, ואשר על כן יקבע לעצמו סדר

ואל לו לאדם לייאש את עצמו חלילה כי חלילה אפסה ממנו תקווה, ובוודאי שבחג השבועות יפעל בתפילותיו 'ודבק לבנו במצוותיך, וייחד לבנו לאהבה וליראה את שמך', ובכך יכין כלי אחד גדול שיכיל בקרבו כלים מרובים לחיים רוחניים, וכך יתפלל מקירות לבו: ריבוננו של עולם! הנה רבים וטובים הכינו כבר כלים ראויים וניאותים לקבל שפע רוחני גדול מאוד, ואני אנה אני בא, אנא תן לי גם כלים וגם שפע, והעיקר שלא לייאש את עצמו, ויבקש יותר ויותר, ובוודאי שיפעל בתפילותיו.

ככל יום יהיו בעיניך כחדשים

ואמנם אם האדם מוצא את עצמו והנה כבר חלף עבר חג השבועות, ולצערו הרב לא השכיל לנצל את היום הקדוש כראוי, ולא ביקש לא על כלים ולא על שפע, אל לו להיאבד, כי הוא כשם שמצאנו בראש השנה, הרי שתמיד אפשר

לקרוע את גזר הדין, ומכח מה שאמרו חז"ל 'בכל יום יהיו בעיניך כחדשים' אפשר תמיד להתאמץ בתפילה ובתחנונים שהקב"ה יאיר אותנו במאור תורתו, וטוב לו.

בני ישראל במדבר ניצלו את ימי ההכנה למתן תורה בתפילת אהבה רבה

וכבר ידוע מהרב הקדוש רבי מנחם מנדל מרימינוב זיע"א, שעם ישראל במדבר ניצלו את ימי ההכנה למתן תורה החל מר"ח סיוון, וניצלו את הימים בתפילה מעומק לבם 'והאר עינינו בתורתך ודבק לבנו במצוותיך'. וידוע מצדיקי הדורות שהאריכו בגודל התלהבותם בתפילת 'אהבה רבה' בחג השבועות למשך ושעתיים ואף יותר מכך, ובתפילה זו פעלו את ההשפעות הגדולות של מתן תורה.

ואמנם צריכים לגשת לחג הקדוש מתוך רציניות יתרה ובכובד ראש, וכפי שזכיתי

להסתופף בצל הרה"ק מהרי"ם דושינסקיא זצוק"ל, שהיה נוהג מדי שנה לפתוח את יום גדול זה במסירת שיעור לתלמידיו בספר של"ה הק' המאריך בגודל קדושת ליל שבועות והתיקונים הגדולים הנפעלים אז, ולאחמ"כ התקיים סדר לימוד של שעות רציפות, ומתוך הכנה דרבה זו נכנסו ליום הגדול.

ובד בבד יש להתעורר להראות בנפשנו שמחה יתרה עם החג הגדול הזה, וכדברי רש"י 'התהלכנו עמו בתום לב, כדרך העושים מאהבה וסמכנו עליו שלא יטענו בדבר שלא נוכל לעמוד בו'.

ומי יתן, שנוכל להכין 'אהבה רבה' לברכת 'אהבה רבה', ולהכין 'אהבה רבה' להכנה, והכנה דרבה זו בוודאי יביא לנו השפעות רבות ביום מתן תורתנו.

שימה בפיהם - אמירת תרי"ג מצוות בחג השבועות

עצמו קבלות טובות בקיום המצוות, ולפעמים עם חלופי החג, ואתו עמו נעלם גודל ההתעוררות שבער בקרבו בזמן קבלת התורה, ובמקום להתעלות עם כל החיזוקים והקבלות הטובות של יום מתן תורה הוא מתחיל להרגיש קושי ורפיון בקיום הדברים.

ועל האדם לדעת, כי כל הרגשה מעין זו היא סימן מובהק שהוא אכן קיבל על עצמו את הקבלות הטובות בצורתה הראויה, כי ככל שמתעורר קושי בקיום הדברים, הדבר מורה כי אכן קיבל את זה על עצמו בשיא הרציניות וכובד הראש, ואי לכך הוא מרגיש כבדות בקיום הקבלה הטובה.

ועל דרך שפירשו בספה"ק את הענין הנאמר במגילת רות שקוראים בחג השבועות, שאחרי שנעמי נכחה בקשיים הנערמים לרגלי כלתה רות, ובכל זאת היא מתעקשת להמשיך להידבק בחמותה, אז הבינה שהיא כן נכונה ומזומנת תחת כנפי השכינה, ואם מקודם היא שידלה אותה לחזור אל עמה ואל מולדתה, הרי שאם ראיית התעקשותה להידבק בדרך היהדות חרף כל הקשיים היא הפסיקה להניעה מלהצטרף עמה, וכנאמר 'ותרא כי מתאמצת היא ללכת אתה ותחדל לדבר אליה'.

כאשר האדם נוכח לראות, שכאשר חג השבועות אך חולף והנה הוא מתחיל להרגיש קושי ורפיון בקיום המצוות, ידע נאמנה כי הוא נמצא במצב טוב, וכי הקבלה שלו ביום מתן תורה היתה שלמה וחזקה, ומכיוון שהיצר הרע אינו יכול לסבול זאת על כן הוא מרעים עליו קשיים.

והיוצא לנו מדברנו, כי את סדר תרי"ג המצוות יש לומר במתינות וביישוב הדעת, להשתדל להתבונן בכל מצווה ומצווה את טעם הדבר ואיך הוא יכול לקיים דבר זה בשלמות כראוי, ובעיקר לקבל עליו קבלות טובות לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורה באהבה.

הרי הוא זוכה להבין ולהשכיל את טעמי ושורשי כל מצווה ומצווה, ועל ידי כך הוא יכול לקיים אף את המצוות שאין ביכולתו לקיים, ולדוגמא מצוות שמיטין ויובלות (כפי שנתבאר במאמרי פרשת בהר) שלפום ריהטא נראה שהיא שייכת רק לבעלי קרקעות, אך כשאדם יתבונן בשורש מצווה זו, שכאשר בעל השדה מפקיר את שדהו הוא מכריז ומגלה דעת, שהבעלים האמתי של השדה הוא הבורא יתברך, וכאשר הוא מורה לשמט את עבודת השדה הוא עושה זאת בשמחה. והאדם שלומד ומבין טעם מצווה זו, הרי שבידו לקיים מצווה זו אף כשאין לו נחלת שדה וכרם, וזאת כאשר הוא מכיר ומבין בכל מלאכה שהוא עושה, שהבעלים האמתי של המלאכה בה הוא עוסק הוא הקב"ה בעצמו ואין עוד מלבדו, ובכך הוא מתחבר לנשמת המצווה של שמיטה ויובל בלי גבול של מקום ומצב מסוים.

ואף בחלק המצוות של בין אדם לחברו ודיני ממונות שבהשקפה ראשונה נראה שהן מצוות שכליות והגיונות, אך כאשר נתבונן נראה כי גם במצוות אלו יש בהן גם כן את הענין של הכרה וידיעה שיש מנהיג לבירה, ורק לו הכסף ולו הזהב, וכפי שהדבר מוכח במצוות הפרשת תרומות ומעשרות, שהאדם המפריש מרכושו הוא כמכריז ומגלה דעת, כי כל הונו ורכושו אשר רכש בעשר אצבעותיו לא הוא הבעלים שלהם, ורק הבורא יתברך הוא הקובע ומחליט בכמה מהרכושו ניתן להשתמש וכמה מהם יש להפריש כפי מה שהוא קובע. וכאשר האדם הבין נכונה את טעם מצווה זו, הוא יכול לקיים את מצוות הפרשת תרומות ומעשרות בכספו ורכושו, ואף שאינו בעל שדה.

הקושי בקיום המצוות סימן מובהק על קבלת העול כראוי

עוד זאת יש בענין אמירת סדר המצוות, כי כאשר האדם מתבונן בשורשי המצוות תוך כדי אמירתן, הרי שמטבע הדברים הוא מקבל על

הנה כבר נתפשט בין שלומי אמוני ישראל המנהג הקדום לומר בחג השבועות את סדר ה'תרי"ג מצוות', ומקור מנהג זה טהור והוא מובא בספר שלה"ק כחלק מהתיקון הקדוש של ליל שבועות, ואף הנוהגים לומר פיוטים על סדר התפילה אומרים את סדר תרי"ג מצוות בתוך סדר חזרת הש"ץ של תפילת המוספין, ויש להתבונן בטעם מנהג זה.

ובפשטות אפשר לומר, כי בהיות והאדם מקבל על עצמו עול חדש של קיום תורה ומצוות, ובאשר לכך מן הראוי לחזור ולשנן את סדר המצוות כדי לדעת את הדרך ילך בה ואת המעשה אשר יעשה.

ידיעת המצוות חלק מקבלת עול תורה ומצוות

אך אפשר להתבונן יותר בטעם הדבר, שכשם שיש מצוות ידיעת התורה, כך יש ענין של ידיעת המצוות, לדעת ולהבין מה מקיימים ומדוע מקיימים, וכשהאדם זוכה להבין ולהתחבר לטעם המצוות, הוא יכול לקיים את מצוות ה' ביתר שאת, ואף את חלק המצוות שאינן נוהגות בכל מקום ובכל זמן ניתן לקיים על ידי החיבור לטעמי המצווה.

ודבר זה הוא חלק בלתי נפרד מקבלת עול מצוות בחג השבועות, שהאדם יודע ומתבונן בשורשי הדברים מה הוא מקבל על עצמו ביום גדול זה. ואמנם אם האדם אומר את סדר תרי"ג המצוות באופן של אמירה בעלמא מבלי להתבונן בהבנת הדברים, הרי הוא כמי שאומר לחש מסוים, והדבר אינו פועל על נפשו כלום, ובוודאי שלא זאת היא תכלית הנרצה במנהג האמירה.

הלימוד וההתבוננות בטעמי המצווה

וכאמור לעיל, כאשר האדם אומר את סדר המצוות המתנינות וביישוב הדעת כראוי וכנכון,

ואתם תהיו לי ממלכת כהנים - משמעות קבלת התורה: דבקות בה'

ושמחה עצומה זו שייכת גם אצל בני וגם אצל בנות, כי הבחירה בהם לשמש כעבדים נאמנים אינה קשורה למצוות לימוד התורה בלבד, כי אם באופן כללי להיות שמשים נאמנים למקום בכל מה שהוא חפץ. זוהי איפוא סיבת השמחה היתרה שחוגגים ביום הבר מצווה או הבת מצווה.

תואר כלה מאוד נתעלה

וכאשר האדם זוכה, ויודע את משמעות היום שהוא נבחר לעבודת הבורא, ומתמסר לעבודה קדושה זו בכל לבו נפשו ומאודו, הוא זוכה להתעלות ממדרגה למדרגה, עד שממדרגת משרת נאמן הוא מגיע למדרגה גבוהה בבחינת אשה העושה רצון בעלה.

וזאת על פי מה שמצינו בספר שיר השירים, שעם ישראל כונו שם בכמה לשונות של חיבה לפי מדרגת שונות: אחותי, בתי, אמי, וכן הלאה. אך בפסוק מסוים מונה שלמה המלך את עם ישראל בכינוי 'רעייתי', כלומר, כיחס האשה לבעלה, וכידוע שאת האשה אי אפשר לכנות כמי שהיא רק משרתת את בעלה, האשה היא חלק בלתי נפרד מהבעל, והיא הפלג גופא שלו.

יום חתונתו זה מתן תורה

וזה הוא עניינו של חג קדוש זה, שביום זה שנבחרנו בו מכל אומה ולשון לעבודת הבורא, להיות לפניו ממלכת כהנים וגוי קדוש, שמלבד הדבר הגדול הזה שבו ביום קבלנו את התורה הקדושה, עוד זאת זכינו להיבחר ולהתקרב לפני ולפנים למדרגה נעלה של דבקות באלוקים חיים, וזאת כאשר נעשה ונשמע את כל מה שמוטל עלינו, ונקיים את כל מה שקבלנו ביום זה מאת הבורא יתברך שמו.

ומעתה נתבאר לנו באר היטיב, שמשמעות חג השבועות אינה קשורה בדווקא למצוות לימוד התורה, כי אם לזכייה הגדולה להיות נבחר כחלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו על ידי קבלת עול תורה ומצוות בשמחה ובטוב לבב.

אינן מקבלות על עצמן עול לימוד ויגיעת התורה?

קבלת התורה - קרבת אלוקים

ובמאמרנו זה נבאר בס"ד את המשמעות והנקודה הפנימית של החג הקדוש הזה, והוא ענין השייך ושווה לכל נפש.

ובתחילה נבאר את משמעות הענין של חגיגת ושמחת 'בר מצוה' - 'בת מצוה' שנוהגים לערוך לבן או בת שהגיעו לגיל בני חיוב במצוות. ולפי פשוטו הענין הוא, שכאשר הבנים מגיעים לגיל זה, מסבירים להם, שמיום זה חל עליהם חובת אחריות, והם כבר בני עונשים ושייכים לכל מה שקשור לשכר ועונש, ועליהם לקבל על עצמם עול קיום תורה ומצוות כראוי וכנכון.

אך בעומק הדברים קיימת הבנה אחרת מרוממת יותר, והיא, כי ביום זה הילד נבחר על ידי בורא כל עולמים ולהיות עבד נאמן למי שאמר והיה העולם ולעמוד ולשרת לפניו בכל רמ"ח ושס"ה.

יתאר נא כל בחור צעיר איך ביום בהיר הוא מוזמן לפתע לביתו של אחד מגדולי הדור, וזה האחרון משמיע בפניו, כי מסיבה כל שהיא הוא זכה למצוא חן בעיניו, ואי לכך ראה לנכון לבחור בו שמהיום הוא נבחר לשמש כגבאי ראשי שלו, וישמש אותו בכל מה שהוא צריך ואף יהיה איש סודו. ברור ומובן, שהשמחה וההתרוממות תהיה באופן בל יסוער ובל יתואר.

וזה התהליך שעובר למעשה על כל איש ישראל ביום שהוא מגיע לגיל 'בר חיובא', שביום זה הוא מקבל קריאה של חיבה מהבורא יתברך הקורא לפניו 'ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש', הקב"ה בוחר בו באהבה להיות לפניו עבד נאמן.

בימים אלו מתקרבים אנו לחג השבועות חג מתן תורתנו, וכל אחד הורגל מימי קטנותו, שעיקר משמעות החג היא לימוד התורה בהתמדה, כאשר בימים שקודם החג מוסיפים בלימוד שעות רצופות בקובץ על יד, ומה גם שבעיצומו של יום מוסיפים ומרבים בלימוד התורה ככל האפשר. וכאן הבן שואל, שהלוא קבלת התורה היא לא רק בחלק הלימוד לבד, כי הרי רק במצוות הלימוד ישנם כמה חלקים של ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים, וכפי הידוע שעיקר תכלית לימוד התורה היא בכדי לקיים את מצוותיה.

ויתרה מכך, הרי 'קבלת התורה' משמעותה היא, קבלה מחודשת של עול תורה ומצוות, הכוללת התחדשות והתחזקות במצוות כיבוד אב ואם, מצוות מזווה ושמירת שבת וכו', כל מיני דברים שאינם קשורים כלל למצוות לימוד התורה.

וככל שנתבונן נראה, כי רובו המכריע של כלל ישראל החוגגים את חג מתן תורתנו אין להם כל קשר למצוות לימוד התורה, זאת כאשר מחצית מבני ישראל הן ציבור הנשים הפטרות ממצווה זו, וכמו"כ הקטנים או אנשים זקנים וחלשים, או סתם פשוטי עמך בית ישראל אשר לא זכו לשום חלקם בין יושבי בית המדרש ברוב שעות היום, ואין להם חלק בכל מה שקשור לעמלות ויגיעה בתורה, והאם נאמר שחג זה ניתנה לשיעורים ושייך רק לחלק מסוים של העם? ברור שלא.

עוד זאת נוכל לשאול, מה יעשה יהודי אשר נתברך בבנות, והוא עורך את החג בקרבת אשתו ובנותיו, והוא מוצא את עצמו בחג מתן תורה מוקף בציבור נשים הפטרות ממצוות תלמוד תורה, האם נאמר שאין לו מה להנחיל בביתו במשך החג, כאשר אין אף אחד מבני הבית ההולכות לערוך תיקון ליל שבועות, וכמו"כ

בעצרת כולי עלמא מודי דבעינן לכם

מסתבר שיום זה יש לנצל כל כולו לעבודת השי"ת ולהקדיש שעות מרובות ללימוד התורה תוך כדי נטישת כל מנעמי עולם הזה, וביותר לאחר תקופה של עבודת הקודש בימי ספירת העומר, בהם נטהרנו והתעלינו ממדרגה למדרגה בקדושה של מעלה, כמו לאחר פרישות יתרה בשלושת ימי הגבלה, וכשכבר מגיע האי יומא שמחזקים את הקשר הנצחי של קודשא בריך הוא ואורייתא וישראל לכאורה היינו אמורים לעזוב כליל ביום זה כל עסקי אכילה ושתיה, ולהידמות למלאכי השרת שאין לפניהם לא מאכל ולא משתה אלא נהנים מזיו השכינה. ועלינו להבין מדוע קבעו חז"ל שלכולי עלמא יש להרבות ביום זה בענייני 'לכם'.

וידועים דברי המשנה ברורה שמביא בשם גדול אחד המבאר את טעם אכילת מאכלי חלב בחג השבועות, כי מאחר וביום מתן תורה נתחדש להם דיני מאכלות אסורות, ומכיוון שנתברר להם כי הכלים שהם מחזיקים ברשותם יש בהם בלועות של נבילות וטריפות, והיה

ידועים הם דברי הגמרא במס' פסחים 'אמר רבי אלעזר, הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם, מאי טעמא יום שניתנה בו תורה הוא'. כלומר, דבכל המועדים נחלקים חכמי התלמוד האם ימים אלו נועדו כולו לכם, או לחלקו חציו לה' וחציו לכם, או שמא להקדיש את היום כולו לה' בתורה ותפילה. אך כל זה לגבי כל המועדים כולם, אולם לגבי עצרת - חג מתן תורתנו, אז לכולי עלמא צריכים לענג את היום במאכל ומשתה, מכיוון שיום זה הוא יום מתן תורה.

אני אמרתי אלוהים אתם ובני עליון כולכם

ולכאורה לפי דעת בעלי בתים הדבר מתקבל בתמיהה רבתית, כי ביום קדוש ונורא זה שאנו זוכים לקבל את התורה מהקב"ה הלוא

עליהם לחקור ולברר בשאלת חכם דיני הגעלות כלים, על כן אכלו אז מחוסר ברירה מאכלי חלב. ושוב יש להבין איך זה שלאחר מתן תורה לא היה להם עיסוקים אחרים רק להתעסק בשאלת חכם בענייני כשרות המאכלים, הלא היה עליהם לשכוח ולעזוב כליל את כל עסקי הגשמיות ביום קדוש זה.

לאחר מתן תורה נתברר כי כל ענייני

גשמייות הם דרכים להגיע לקרבת אלוקים
אך העניין יבואר, כי דווקא זה אשר השי"ת לימד את העם עם מתן התורה, כי עבודת הקודש אשר עליהם לאחר שקיבלו את התורה היא לגלות את מלכות שמים ולהוריד את השכינה בעולמות התחתונים, ודווקא שם להמליכו ולייחדו, כי זה תכלית כל הבריאה להמליך קודש אברך הוא בכל העולמות כולם מריש כל דרגין עד תחות כל דרגין.

וכענין שמצינו, שבכדי שהכהן גדול יוכל להיכנס בית קדשי הקדשים ביום הקדוש, עליו להיות נשוי אשה, ולפי דעת רבי יהודה היה להעמיד אשה אחרת שתהיה מוכנה להינשא לכהן גדול קודם יום הכיפורים שמא תמות אשתו. והענין הוא, כי בכדי להתקרב אל הקודש פנימה לפני ולפנים, שומה על הכהן גדול לקדש ולהעלות את כל המושגים הגשמיים, ודווקא מתוך חיים כאלו לעלות וליראות בקודש הקדשים.

וחיי עולם נטע בתוכנו

וזה הענין של 'חציו לכם' הנאמר על חג השבועות, כי דייקא ביום גדול ונשגב זה יש להרבות בענייני אכילה ושתייה, להורות כי התורה הקדושה היא תורת חיים, ובכוחה להעלות ולרומם את כל המושגים הגשמיים של חיי עולם הזה למושגים קדושים ונעלים, ואדרבה, רק בכוח התורה הקדושה אפשר להתעסק בענייני אכילה ושתייה, ובד בבד להיות נשמר לבל להתגשם חלילה מתוך ההתעסקות בעניינים גשמיים.

ויסוד גדול זה סובב הולם בכל ספרי הקודש של תלמידי הבעש"ט הק' וגם בספה"ק חתם סופר מאריך בנקודה זו רבות, כי עיקר נתינת התורה היה ללמדנו כי חיי עולם נטע בתוכנו, ורק על ידי התורה הק' אפשר להתעסק בעניינים גשמיים מבלי להתגשם על ידיהם.

שאור שבועיה

ועל פי יסוד זה נבין ונשכיל ענין נוסף שהוא אחד ממצוות היום של חג השבועות, והוא ענים קרבן שתי הלחם שהקריבו בחג השבועות, וזה היה הפעם היחיד בשנה שהכניסו עיסת חמץ לתוך העזרה, ועל אף שבכל ימות השנה ישנה אוזרה חמורה **'כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה'**, אך התורה מסתייגת ואומרת **'קרבן ראשית תקריב אותם'**, והכוונה היא על קרבן שתי הלחם, שלצדם הקריבו שני כבשים תמימים לכבוד קרבן זה. ויש להבין את עומק הענין בכך.

והנה בטעם המצווה של ביעור חמץ ידועים דברי הרדב"ז, כי חמץ ושאור רומזים ליצר הרע והסטרא אחרא, ובחג הפסח אנו מבערים את כוחות אלו כליל, ולפי זה יקשה איך מכניסים את החמץ ואת השאור הרומזים על הכוחות הרעים הללו לתוך בית המקדש בחג השבועות ועוד מקריבים אותם על המזבח עם קרבנות מיוחדים.

אך לפי דברנו נוכל להבין את הענין של הקרבת הלחמים בחג השבועות בבית המקדש, כי אמנם עם קבלת התורה זכינו להגיע לפסגה גבוהה של קרבת ודבקות באלוקים חיים, ולהתאחד בייחודא שלים עם נותן התורה כביכול, אך יחד עם זה קיבלנו כח מיוחד ושמירה יתרה להתעסק בכל העניינים הגשמיים, ולהישאר במדרגה נעלה ומרוממת מבלי שהתעסקויות בעניינים אלו יגשם את נפש האדם, ולא זו בלבד, אלא שיש בידנו היכולת לרומם ולהעלות את כל אותם מושגים גשמיים למדרגות רמות ונעלות.

ומבואר במדרש, כי בכדי להביע ולפרסם את הכוח המיוחד הטמון בתורה הקדושה נצטוונו להכניס ביום מתן תורה את החמץ ואת השאור לבית המקדש ולהקריבם כקרבן על המזבח, כי מאחר שזכינו לקבל את התורה שוב אין אנו מפחדים מהיצר הרע וחיילותיו, ולא עוד אלא שאנו מכניסים ומקריבים אותם למקור הקדושה, ועל אף שבכל ימות השנה אין אנו רשאים להכניס דברים אלו לבית המקדש, ביום זה אנו כן מקריבים חמץ בביהמ"ק להראות את כוח קדושת התורה.

בראתי יצר הרע בראתי תורה תבלין

ואיתא במסכת קידושין 'תנו רבנן, ושמתם - סם תם, נמשלה תורה כסם חיים. משל לאדם שהכה את בנו מכה גדולה והניח לו רטיה על מכתו, ואמר לו בני כל זמן שהרטיה זו על מכתך אכול מה שהנאתך ושתה מה שהנאתך ורחוץ בין בחמין בין בצונן ואין אתה מתיירא, ואם אתה מעבירה הרי היא מעלה נומי (פצעים). כך הקדוש ברוך הוא אמר להם לישראל, בני בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין, ואם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו שנאמר הלא אם תטיב שאת, ואם אין אתם עוסקין בתורה אתם נמסרים בידו שנאמר לפתח חטאת רובין'.

והרי לנו יסוד גדול בדברי חז"ל אלו, כי אמנם כל הבלי עולם הזה שהקב"ה ברא, בכוחם לגשם את האדם ולהוריד אותו למקומות נמוכים, אך כאשר האדם עוסק בתורה שהיא סם חיים, שוב אין לו להתיירא מהעסק בעניינים גשמיים, כי התורה מעדנת את נפש האדם, ואינה מניחה לו להיות נגרר ונמשך אחר החומר, הוא יכול להתעסק בענייני אכילה ושתייה ושאר הנאות עולם הזה, והתורה ושמירת ומגינה עליו להיות שמור בקדושה ובטהרה כראוי.

אחיד בשמיא וארעא

והרי לנו את הכח העצום שאנו מקבלים ביום חג מתן תורתנו, שעל ידי קבלת התורה אנו זוכים לייחד שמים וארץ, ועל ידי שאנו מורידים את

הקב"ה ומגלים את מלכותו יתברך בתוך העולם הזה על ידי קבלת התורה, אנו ממשכינים על ידי זה אורות ובהירות בכל המושגים המגושמים, ומכניסים חיות ואלוקות בכל הבלי העולם הזה.

ומכיוון שכך, אל לו לאדם לטעות ולחשוב, כי בשעות שהוא זוכה לעסוק בלימוד התורה הקדושה בשיבה או בכלל הוא מתעסק בדברים קדושים, ואילו כשהוא מסיים את חוק לימודו לאחר שמונה שעות וכד' הוא מתפנה לחיי גשם, כי ההיפך הוא הנכון, לאחר שהוא מסיים את שעות הלימוד שלו, הוא זוכה לקחת את עמו את התורה הקדושה, ולהכניסה לתוך המאכל ולתוך המשתה, ולהפוך את כל עסק האכילה והשתיה לחטיבה ומקשה אחת של אלוקות, ונמצא, כי בשעת הלימוד הוא עוסק בחלק של 'ללמוד וללמד', ואילו בשעת העסק בענייני עולם הזה הוא עוסק בחלק של 'לשמור ולעשות ולקיים'.

עבידתא יומא טבא לרבנן

ואפשר לומר בדרך צחות, כי בזמן שהבן תורה סועד את ארוחתו לאחר סדר לימודיו, הרי הוא עוסק אז ב'סעודת סיום' על הלימוד והעסק בתורה הקדושה ביום זה.

ואפשר להוסיף על כך, כי הנה ידוע מה שדרשו חז"ל על הפסוק **'ולדבקה בו - הידבק בתלמידי חכמים'**. והרמב"ם קבע מצווה זו בספר המצוות שלו **'מצות עשה להדבק בחכמים ותלמידיהם כדי ללמוד ממעשיהם כענין שנאמר ובו תדבק וכי אפשר לאדם להדבק בשכינה אלא כך אמרו חכמים בפירוש מצוה זו הדבק בחכמים ותלמידיהם. לפיכך צריך אדם להשתדל... ולאכול ולשתות עם תלמידי חכמים'**. ואפשר לרמז, כי הדברים מכוונים אל התלמיד חכם בעצמו, שעליו לדעת, כי כאשר הוא עוסק בענייני אכילה ושתייה, אז על אף שאין שום אדם נוסף ששווה בשעה זו לידו, מכל מקום ידע נאמנה כי נמצא אתו או 'תלמיד חכם', הלא זה הוא בכבודו ובעצמו... כי התורה הקדושה נמצאת אתו בכל עת ובכל שעה, ובשעת האכילה והשתיה התורה הקדושה שומרת ומגינה עליו לבל יתגשם מהמאכל.

שובו לכם לאהליכם

ויסוד גדול זה עלינו לקבל על עצמנו ולקחת עמנו לימי וחיי החולין, לדעת כי מכח קבלת התורה אנו יכולים להתעסק בענייני 'לכם' ללא כל חשש של התגשמות חלילה, ואין לך 'כולו לה' גדול מזה מלהכניס ולהאיר כוח אלוקות בכל דבר גשמי ובענייני 'לכם'. הכוונה של 'שובו לכם לאהליכם' היא לא לחזור לעניינים הגשמיים ליום אחד ולחזור תיכף ומיד למעמד הר סיני, הכוונה הרצויה היא, שהאדם ידע ויבין שבכח קבלת התורה הוא יכול לחזור ברגיעות לעסוק בענייניו הגשמיים ללא שום חשש, כי כוח התורה ילווהו בכל מעשה ידיו ועסקיו, ויכניס את התורה הקדושה בתוך ביתו מאכלו ומשקו, ויעלה וירומם את המושגים הללו לדברים נעלים ומרוממים.

יום חתונתו זו מתן תורה

הקמת בית חדש, מתגלים ונערמים מטבע הדברים קשיים מסוימים, כרכישת דירת מגורים וכדומה. כאשר רואים זוג צעיר המתמודדים בקושי מסוים, זה סימן מובהק שהבית היא בתהליך הקמה ובניה, איש ואשה אשר אין ביניהם שום התמודדות ושוקטים על שמריהם, זה מורה שאינם נמצאים בשום תהליך של התקדמות.

וכדמיון הזה אנו יכולים לראות בנוגע לקבלת עול תורה ומצוות, כשדבר זה אינו מגיע בקלות ובנחת, ולא בכדי אמרו גדולי המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה.

כאשר יהודי מתבונן בעצמו ורואה שרק תקופה קצרה אחר חג מתן תורה, כשימי הקיץ הלוהטים מזמינים בפניו ניסיונות קשים בשמירת עיניים, הוא יכול להישבר ולחשוב בעצמו האם זה נקרא קבלת עול תורה ומצוות?

אך לפי דברינו הוא יכול להתמלא בחיזוק עצום, כי כל שהוא נוכח עד כמה הוא מתקשה בקיום מצווה ה', הוא בעצם רואה בכך עד כמה הוא זכה להגיע החג השבועות למדרגת נישואין, כי כאמור, איש ואשה אשר אין ביניהם התמודדות מסוימת בתחילת דרכם, זה סימן שהבית אינו נמצא בשלבי התקדמות.

והרה"ק בעל התניא מבאר, כי ככל שהאדם רואה שהוא מתמודד בניסיון כל שהוא, עליו לשוב ולשמוח, שמן השמים הזמינו לפניו הזדמנות להתעלות בשעה זו למדרגה נעלה יותר, וכפי שבספה"ק העמיסו ענין זה בדברי הפסוק הנאמר במגילת רות, שמאחר שנעמי הבחינה ברות 'ותרא כי מתאמצת היא ללכת', היא הסיקה מכך שכלתה נמצאת בכיוון הנכון, והיא אכן קיבלה על עצמה בקבלה שלמה וחזקה להיכנס תחת כנפי השכינה.

וזהו עבודתנו ביום גדול זה, להבין ולהשכיל כי אנו נמצאים ביום זה במעמד ומצב של נישואין, וכי עלינו לקבל על עצמנו להתבטל כליל לרצון הבורא ולהגדיל את שמו הגדול בכל העולמות, ומי יתן ואכן נזכה לכך, למלא את תפקידנו ביום זה.

עצמנו בחג השבועות כל שנה מחדש לשמור ולעשות ולקיים את כל מצוות התורה, אנו פועלים את פעולת הקידושין, כי אנו כדוגמת האשה שכאשר היא מתקדשת היא בוחרת על עצמה להגדיל ולהגביר את כח הבעל.

ולכן קבעו רבותינו ז"ל את מטבע לשון ברכת המצוות 'אשר קדשנו במצוותינו', כי על ידי קיום כל מצווה פועלים מחדש את פעולת הנישואין, כי בקיום כל מצווה מגלים יותר ויותר את כח הקב"ה בעולמו.

וכשם שהאשה המתקדשת, היא נאסרה באותה שעה על כל העולם, ובכך היא מתבדלת מכל אנשי העולם, כך אנו בקיום המצוות כתיקונן אנו נבדלים עוד ועוד מהרחוב הפרוץ. כאשר אנו לובשים ציצית על ד' הכנפות אנו נבדלים מכל אומה ולשון שאינם הולכים במלבוש זה, וכן הלאה. ואמנם חלק מכובד ממצוות התורה הן מצוות שכליות כמצוות כיבוד אב ואם וכדומה, אך חלק גדול מהמצוות הן בבחינת חוק בלי טעם, וכאשר האדם מתמסר ומקיים את מצוות אלו כראוי, הוא מתבטל בכך כליל לרצון הבורא יתברך, ובכך הוא מגדל את שמו בעולם.

כ"ד תכשיטי כלה

וזה הענין של תיקון ליל שבועות שלומדים אז כ"ד כתבי הקודש שבתנ"ך, כי באמירת כל ספר הדבר נחשב כאילו אנו מלבישים את נפשותינו בתכשיטי כלה.

ואכן כאשר מלבישים תכשיטים לדבר דומם, הדבר אינו עושה שום רושם וענין. כאשר מקשטים בן אדם עם תכשיטים הדבר נושא חן ועושה רושם. כאשר חתן רואה את הכלה כשהיא מעוטרת בכ"ד תכשיטיה הוא מעורר בלבו אהבה וקירבה אליה.

וזאת העבודה המיוחדת של ליל שבועות, להראות להקב"ה את חפצנו הגדול בקבלת עול תורה ומצוות ביום קדוש זה, ואנו אף מתקשטים בכ"ד תכשיטים כדוגמת הכלה לחתן, ובכך אנו מראים עד כמה אנו חפצים ומעוניינים לגלות את המלכת הקב"ה בעולמו על ידי קיום התורה והמצווה.

קשיים בתחילת הדרך - סימן שהבית בתהליכי בנייה

עוד זאת נוכל להתחזק מהדמיון של מתן תורה לנישואי חתן וכלה, כי זאת ידוע, כי בשלבי

לאהבה וליראה את שמך

שמבואר, שדיבור 'אנכי' כולל בתוכו את כל רמ"ח מצוות עשה, ואילו דיבור 'לא יהיה לך' כולל בתוכו את כל שס"ה לא תעשה.

אנכי - אהבה, לא יהיה לך - יראה

ויש להתבונן בעומק הענין וחשיבות המיוחדת של שני דיבורות אלו, זאת כאשר בשעת שמיעת קריאת התורה כל אחד מתחזק

חז"ל הקדושים מכנים את יום מתן תורה ליום חתונתו, ביום זה כנסת ישראל אשר כלה קרואה בניעימה כנסת למצב של בחינת נישואים עם כביכול הקב"ה, וכפי הנוסח הנאמר בפייט עליונים ששו 'ותאר כלה מאוד נתעלה בקבלת יום זה עשרת הדברים'.

סוד הנישואין - התמסרות מוחלטת מצד האשה לגלות את כוח הבעל

וכדי להבין את הדמיון בין מתן תורה לשמחת נישואין נוכל להבין על פי ההתבוננות במה שנעשה בעת הקמת כל בית חדש, כאשר הדרך היא, שהאשה עם נישואיה היא מתבטלת כליל לבעלה; היא מחליפה את שם משפחתה ממה שהיתה רגילה כל השנים לשם משפחת הבעל, ועל פי דין תורה יתייחסו בניה על שבת הבעל ולא על שם שבתה, וכל ימיה תעמול ותתייגע לגדל משפחה שלמה של צאצאים שיתייחסו אחר בעלה לעולמים, ונמצא כי משמעות הנישואין היא ביטול מוחלט מצד האשה לבעלה, וזאת כשאחר נישואיה היא עוזבת את בית אביה ואמה, ומתחילה להתמסר להגדיל את ולגלות את כוח בעלה ביתר שאת ועו, היא הולכת משפחה שלמה שתישא את שם משפחת בעלה.

וזה מה שעובר עלינו ביום מתן תורה, כי כאשר אנו מקבלים על עצמנו כל שנה מחדש את קיום התורה, אנו מגלים בכך את כוח הבורא וממליכים אותו בעולמו.

ונוכל להבין את הדבר כאשר נתבונן בהבדל המהותי הקיים בין מצוות השי"ת, לבין - להבדיל - מערכת חוקים של כל ממלכה של בשר ודם. כאשר מלך בשר ודם מחבר ספר חוקים, ואנשי הממלכה משתדלים ללכת לפי הוראותיו, זה עדיין לא נקרא גילוי כוח מלכותו של המלך, זאת מכיוון שחוקי המלך נועדו בעיקר על התנהגות ניאוטה ככל הנוגע לבין אדם לחברו והתנהגות אנושית. לא כן להבדיל אצל מצוות הבורא יתברך, שחלק גדול מהם ניתנו מבלי שיתבארו טעמיהם ונימוקיהם, כמצוות ציצית ומזוזה וכדומה, וכל מה שאנו מקיימים אותן היא רק בכדי להגדיל את שמו יתברך בעולמו, דוגמת האשה המתמסרת להגדיל את כוח בעלה.

אשר קדשנו במצוותיו - מקודשת

ומעתה נבין מדוע נתכנה יום מתן תורה לחתונה, כאשר אנו בני ישראל מקבלים על

ומקבל על עצמו קבלות טובות בשמירת תורה ומצוות כדת, ובוודאי שראוי לכל אחד לדעת את שורשי דיברות אלו.

ויסוד זה הרי ידוע לכל, כי בעבודת השי"ת ישנם שני דרכים, יש את ענין אהבת ה', ובענין שנאמר 'ואהבת את ה' אלוהיך', ובמקביל יש את מידת היראה, על דרך הפסוקים 'יראת מאלוהיך - את ה' אלוהיך תירא'.

הן ידוע, כי מהדברים המרכזיים בחג השבועות הלוא הוא קריאת התורה, שבמהלכה קוראים את 'עשרת הדיברות' אותן זכינו לקבל במעמד הר סיני בקולות וברקים וקול שופר.

וידוע מאמר חז"ל, כי דיברות 'אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו', ונמצא כי שני דיברות אלו הם יסוד ושורש כל המצוות כולן, וכפי

קיום מצוות עשה מסמל ומבטא את ענין אהבת הבורא, האדם מרגיש אז כי הנני מקיים כעת את המצווה כי כך ציווני יוצרי ובוראי ואני רוצה להתקרב אליו, עשייה משמעותה קירבה.

הזהירות ממצוות לא תעשה היא בבחינת ריחוק, זה מבטא את ענין המורא והפחד, האדם נזהר כעת מלעשות דבר עבירה מכיוון שהוא מפחד ממי שהזהיר עליה.

והחיות רצוא ושוב

ולמעשה, כל הבריאה מתנהלת בשתי בחינות הללו - אהבה ויראה. ולהבנת הענין ניתן להתבונן בחיי האדם, וכענין שנאמר 'והחיות רצוא ושוב', כלומר שכל חיות האדם מתנהלת על ידי ריצה ושיבה. מערכת הנשימה של האדם עובדת בצורה שהיא מוציאה אוויר ובד בבד מכניסה אוויר; הלב פועם ונוקש כל הזמן מעלה ומטה; הדם שבעורקים זורמים מקצה האדם לקצהו.

וכדבר הזה הוא גם בכל הנוגע לרוחניותו של האדם, שבעבודת הבורא צריך האדם כסדר להגיע לשתי הבחינות אהבה ויראה. אהבה כשלעצמו אינו דבר טוב, ואילו יראה לבד זה גם לא טוב. עבודת ה'אהבה' היא בבחינת 'רצוא', כי כאמור אהבה מבטאת התקרבות, ואילו עבודת ה'יראה' היא בבחינת 'ושוב', כי יראה היא התרחקות.

ובזה יובן הענין מה שנוהגים להתנענע בשעת הלימוד והתפילה. ומבואר בזה"ק, כי כשמתנענעים לְפָנִים זה בבחינת רצוא, וכשמתנענעים לאחור זה בבחינת שוב, להורות כי בצורה זו אנו עובדים את הבורא יתברך בלימוד התורה ובתפילה, ותמיד אנו זקוקים הן לבחינת האהבה והן לבחינת היראה.

ומבואר בזה"ק על הפסוק 'נר הנשמת אדם', כי הנשמה שבתוכנו דומה לנר העומד במקום אחד ואינו זו, רק השלהבת מקפצת הנה והנה, וכדברים האלה הם לגבי נשמת ישראל, שבעת הלימוד והתפילה הם מתנענעים ממקום למקום. ולא כן אצל אומות העולם להבדיל, שהם כמו נרות כבויים.

ואמנם מובא, כי בשעת קריאת התורה וביותר בשעת עלייה לתורה, צריכים להתנועע. וכדברי הבעל הטורים על הפסוק 'ירא העם וינועו' שע"כ מתנענעים בשעת לימוד התורה, לפי שהתורה ניתנה ברתת בזיע.

והיוצא לנו מזה, כי באם האדם חפץ לקבל על עצמו את ענין 'אנכי ולא יהיה לך', הרי שעליו לעורר אצלו את שתי מידות אלו, האהבה והיראה.

והנה לעורר את מידת האהבה היא עבודה קלה, וזאת כאשר האדם מתבונן במקצת בגודל אהבת הבורא עליו, הוא מתבונן בנוסח התפילה 'אהבה רבה אהבתנו... חמלה גדולה ויתרה חמלת עלינו... וקרבתנו מלכנו לשמן הגדול' כמו ההתבוננות בגודל ההשפעות הטובות משפיע עלינו כסדר, הרי שלבו מתמלאת במלוא המידה של אהבת הבורא ברוך הוא.

שתי מדרגות ביראה

אך בכדי להגיע אל מידת היראה יש לדעת, כי ישנם שני סוגי יראה, יראת העונש ויראת הרוממות, יראה מתוך קרבה. כאשר נזכה לשמוע את קריאת התורה ועשרת הדיברות, הרי שעשרת הדיברות מתחילות בדיבור 'אנכי ה' אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים', בהמשך הכתוב אומר 'לא יהיה לך אלהים אחרים על פני', ואח"כ 'לא תשתחוה להם ולא תעבדם כי אנכי ה' א-ל קנא פוקד עון אבות על בנים על שלשים ועל רבעים לשונאי'. והרי, שבראשית דברי השי"ת עם עמו הוא הזכיר להם את ענין העונש כאשר עוברים על דבריו.

אולם ישנה מדרגה גבוהה הרבה ביותר, וזאת כאשר האדם מרגיש בעצמו כי הוא כל כך אוהב את הבורא יתברך, ולכן אינו חפץ לצער אותו; הוא לא יסכים בשום פנים לעשות פעולה שהוא היפך רצון ה'. אך זו כבר מדרגה גבוהה, יראת הרוממות, מידת היראה מתחלת תמיד ביראת העונש, ואי אפשר להגיע לידי יראת הרוממות מבלי שמקודם תהיה לו יראת העונש.

ואמנם הסדר בכתובים הם אכן כך, כי מקודם ציין הכתוב את הענין של אנכי ה' א-ל קנא וכו', ורק בהמשך מבואר 'עושה חסד לאלפים לאוהבי ולשומרי מצוותי'. ויש להבין, מה ענין

המשך פסוק זה לגבי האזהרה החמורה של עבודה זרה? אך הענין הוא, כי התורה רוצה להדגיש, שבהתאם לאזהרת העונש יש כאן גילוי של אהבה וחיבה - 'לאוהבי', ואפשר להגיע למדרגה שלא להיכשל בחטא עבודה זרה מעוצם אהבת הבורא ברוך הוא, כי לגדול אהבתו אותו אינו חפץ לצערו חלילה.

יראה ופחד שלא לאבד את האהבה...

ומסופר על אחד מצדיקי בית קארלין, כמדומה שהרה"ק ה'ינוקא', שהיה נוהג עם חסידיו במידה יתרה של התקרבות וחיבה יתרה, שפעם שאל את אחד מחסידיו לאמר: 'האם הנך מפחד ממני?' החסיד לא ידע מה להשיב את רבו; אם כה יאמר לו שהוא אכן מפחד ממנו, הדברים הרי אינם נכונים, ואילו אם יאמר לו שאינו מפחד ממנו הרי הדברים יתפרשו כולזול מסוים בענין 'מורא רבך'. ויען החסיד בחכמה, כי הרי הוא אכן מפחד, אך הפחד הוא שהרבי לא יפסיק לאהוב אותו...

ויען הרבי ויאמר, כי אכן כך היא ההגדרה המדויקת של 'יראת שמים', שהאדם יפחד שלא יאבד חלילה את הקשר עם הבורא יתברך.

שבועות - הזמן להשיג את מידת

האהבה ושתי היראות

וזאת יש לדעת, כי כאשר שומעים את קריאת התורה בחג השבועות, ושומעים את הדיברות 'אנכי ולא יהיה לך', יש להתחזק ביתר שאת הן את הענין של 'אהבת את ה' אלוקיך', והן את הענין של 'את ה' אלוקיך תירא', ובד בבד את המדרגה של 'לאוהבי ולשומרי מצוותי', כלומר להשיג את הבחינה של יראת הרוממות.

ואפשר לרמוז, כי בתיבות 'לאוהבי ולשומרי מצוותי' מרומזות שתי הבחינות, כי 'לשומרי' הוא ענין של זהירות ושמירה, וזה מתאים על השמירה היתרה שלא להיכשל במצוות לא תעשה, ואילו 'מצוותי' עניינו קיום מצוות עשה. ושני הדברים הללו אמורים להגיע לאדם מכח בחינת 'לאוהבי', שמרוב אהבת הבורא הוא גם כן מזדרז לקיים מצוות ה', ואף גם שמור ונוהר שלא להיכשל במצוות לא תעשה. וכאשר האדם יקבל זאת על עצמו, הוא יזכה במשך כל הימים לעבוד את הבורא יתברך מתוך אהבה ומתוך יראה כראוי.

כי לקח טוב נתתי לכם

סדר יום מלא בלימוד התורה הק' בין עמודי הכולל, ואף בערב הוא מוסיף וקובץ על יד בלימודי הדף היומי - דף הקהילה וכד', אך כאשר ניסו עצה זו הם ענו ואמרו שכל סדרי לימודם השתנו מן הקצה אל הקצה, והתחילו להרגיש טעם וחיות בלימוד התורה.

כמה שמבינים יותר את הטעם - יותר

מחברים

ובכן, זאת הרי ידוע, כי כאשר האדם אינו יודע את ערך הדבר, לעולם הוא לא יתחבר לכך

ואמנם מצאנו בגמרא שארבעה דברים צריכים חיזוק בכל יום ואחד מהם הוא תורה, ורש"י אומר במקום שהאדם צריך להתחזק בהם מדי יום. ומוכח מכאן שאפשר למצוא התחזקות והתחדשות כל יום מחדש בענין לימוד התורה.

עצה למתיקות התורה

ובדברינו אלה תינתן עצה נפלאה על חיזוק באהבת התורה, דבר אשר רבים וטובים מצאו בדבר זה חיזוק עצום, ואף אלו אשר ממלאים

עם ההכנות הגדולות לקראת חג מתן תורתנו, מתעוררת אצל כל אחד שאלה פשוטה, שאמנם כל אחד מאתנו הורגל מאז ינקותו לדעת על יקרת התורה הקדושה, וזאת כאשר עברו על כל אחד ואחד כמה וכמה חגי שבועות, ומה גם שבכל השנים בתלמוד תורה ובישיבה שמעו תמידים כסדרם בגודל יקרת קדושת לימוד התורה, אך כל אחד רוצה להתחדש ולהתרגען ברעיונות מחודשים איך יוכל להשיג אהבת התורה.

ולא יתקדם בדבר. כאשר אדם אינו מרגיש טעם במצווה, הוא אינו להוט וזריז על כך. ומאידך, כפי כמה שהאדם ידע וישיג את טעמי ושושי המצווה על בוריים כך הוא יתלהב יותר בקיום ועשיית המצווה כראוי.

ולדוגמא מעולם המעשה. אדם שמנהל מפעל הוא מחובר לדבר בכל הרמ"ח ושס"ה, הוא יודע ומכיר כל בורג קטן שנמצא במערכת, הוא מתמצא בכל כפתור קטן המחובר למכונות, אולם העובד הזוטר שמגיע כל יום ועושה את מכסת עבודתו, הוא מגיע, עושה את מה שמוטל עליו, וזאת מבלי לגלות עניין ברווחים כמו ההפסדים של המפעל.

אחת הסיבות שאיננו זוכים להרגיש במתיקות ועריבות זיו התורה היא, משום שכל אחד מאתנו הורגל מאז ימי נערותו על דפוס ותבנית מסוימת איך הוא הוגה בתורה הקדושה, החל מהכיתות הנמוכות בת"ת ועד להיכלי הכוללים, אם נרצה לכנות דפוס זה בשם מכובד, נקרא לכך שיטת 'קנאת סופרים תרבה חכמה'. יש סדר מסוים של הספקים ומבחנים, כל אחד חייב לעמוד בתלם ולספק את כמות הלימודים הרצויה ולהיבחן עליהם. כולם נבחנו על משניות - הוא גם צריך להיבחן; בסוף השבוע יתקיים מבחן - עליו להצליח בכך.

אולם, כשם שמותר וראוי לו לאדם לסגור פעם את ה'סידור' שבו התפלל בכתה ג', ולפתוח לעצמו סידור חדש... לפעמים האדם מתפלל עד זקנה ושיבה באותו סידור תפילה שהורגל בכך מאז היותו בכתה ג'... הוא מעולם לא העלה על דעתו שאפשר כבר להתחדש אי פעם (ואכן מטעם זה הנהגתי בעצמי למסור שיעורי תפילה, כדי שאנשים יתעוררו ויתחזקו בענייני התפילה, ויגלו עיניהם לדעת שיש עומק נוסף בענייני התפילה...).

- כך הדבר בנוגע לסדרי הלימוד, שראוי לו לאדם לרענן את מוחו בכל הנוגע לדרכי הלימוד, ולהתבונן בנקודה עמוקה יותר בדבר.

חמש רגעים של תורה בלתי לה' לבדו

ועצתי אמונה לכל אלו ששואלים ודורשים איך ניתן להשיג חשקת ואהבת התורה, שעל יהודי לדעת ולהבין איזו דרגה יתרה של קרבת אלוקים ודביקות בבוא יתברך הוא משיג על ידי הלימוד. אך בהיות וכל אחד התרגל לחוק קבוע של הספקים ולימודים, אם זה היושב אהל שהוא משועבד לסדרי הכולל, ואם זה קובע עתים שהוא רגיל בלימוד חק לישראל או שאר סדרי הלימודים הנהוגים בקהילה אליה הוא משתייך, אך מעולם לא מזדמן לו לקבוע לימוד של חמשת רגעים בלתי לה' לבדו.

המבחן הנכון על כך הוא בהזדמן לו לאדם להתמתין בתורו אצל רופא וכד', והוא מגלה לנגד עיניו משניות מסכת יבמות או ליקוט בדיני מעקה וכדומה, דברים שאינם נגעים אליו לא

להלכה ולא למעשה, האם הוא יטריח את עצמו לפתוח את הספר ולהגות בו? בוודאי שלא.

טעמו וראו כי טוב

אך כאשר האדם ישכיל לדעת את מתיקות ועריבות זיו התורה, וגודל המעלה המושג על ידה, בוודאי שהוא ישיש וישמח על כל דבר תורה כמוצא שלל רב.

והנני מכיר רבים וטובים שהמלצתי להם את העצה הבאה, והם מקפידים לעשותה דבר יום ביומו, ומעידים שזכו לאור בהיר בתורה הקדושה.

וכך היא העצה, שהאדם יבחר לעצמו מדי יום לגשת אל ארון הספרים, ומבלי לחשוב מקודם יוציא ממנו את הספר הראשון שמזדמן לידו, ויפתח היכן שזה נפתח מבלי לבדוק מקודם, ובאותו הדף שנפתח יהגה משך חמשה רגעים ברציפות מתוך אהבה ודביקות, סדר לימוד של בינו לבין קונו, והוא מוקדש בלתי לה' לבדו. ברוב המקרים הוא אפילו לא ימצא בהם דברי חפץ שיכול לחזור עליהם בשולחן השבת וכדומה, אך הוא לומד אותו כדי לקיים מצוות לימוד התורה לשם המצווה. כל יום נפתח בפניו ספר אחר מבלי שום קשר על הלימוד של אתמול, והוא הוגה בזה ממש לשמה. האדם המרגיל עצמו בכך, בוודאי שבקרב הימים יתחיל לחוש בתענוג נפלא מעין כמוהו בתורה הקדושה, כי הוא הורגל ללימוד תורה בלי שום חשבונות ובלוי שום מטרה, לימוד לשם לימוד גרידא.

ואדם שירגיל עצמו בהנהגה זו, וודאי שיתחיל להרגיש קרבה ושייכות ללימוד התורה, מאחר והוא קובע בכל יום סדר לימוד לשם מצוות לימוד התורה, ותו לא. ואף אם הוא יהיה עסוק ומוטרד בעניינים שונים, בכל זאת הוא יודע שעל חמשה הרגעים הללו הוא לא יוותר בשום אופן.

ולדוגמא, אברך כולל היודע שבחודש זה הוא כבר לא יצליח במבחן, ואף אם יש לו על כך סיבה מוצדקת בהיותו בעל שמחה וכו' והוא בטוח שלא יורידו לו מהקצבה החודשית. בזאת תיבחן מידת חיבורו ואהבתו לתורה הק', האם הוא יתחיל להשקיע לפחות בחלק מהחומר הנלמד שהוא כן יכול להשיג, או שמא יחשוב לעצמו שכיוון דאידיחי אידיחי. כשאחד יקבל על עצמו את הקבלה הנזכרת, הרי שכל התורה תקבל אצלו פנים חדשות ומהות חדשה.

ומדי דברי אספר מה שבדידי הוה עובדא, כשזכיתי לארח בביתי בליל יו"כ איש מורם מעם, תלמיד חכם מופלג ועובד ה', ובליל יו"כ הזדמן לפנינו לשוחח בענין אהבת התורה, ולאחר שהסברתי לו את הענין הוא הודה בפניי בפה מלא כי הנני צודק בכל הדברים, ומדובר ביהודי תלמידי חכם משכמו ומעלה, וכבר זכה לסיים פעמים מספר את כל הש"ס, אך כאן הוא

גילה עולם חדש, שאם אין משיגים את הנקודה של לימוד בלתי מוגדר לשם שמים ממש, הרי שעיקר מתיקות התורה חסר מן הספר.

'לעולם' ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע

וידוע מה שמסופר על הגאון האדיר רז"ר בענגיס צוק"ל, שפעם אחת הוא ערך סיום הש"ס ברגש תשואות, כאשר זכה לסיים את כל התלמיד בפעם המאה, אך תקופה קצרה לאחר מכן הוא ערך שוב מעמד רבתי של סיום הש"ס ברוב פאר והדר. תלמידיו שהתפלאו על כך שאלוהו לאמר ילדנו רבינו לשמחה מה זו עושה?

והסביר להם הגאון, כי אמנם בסיום הקודם הוא סיים את הש"ס לפי סדר הלימוד הקבוע שיש לו, אולם בסיום הנוכחי הוא זכה לסיים את כל הש"ס מ'פינעף איבריגע מינוטן', כלומר, ככל שהזדמן לו להיות מכובד בסידור קידושין וכד', והיה עליו להתמתין חמשה רגעים פה וחמשה רגעים שם, הוא ניצל את הזמן הקצר הזה להספיק עוד ועוד דף גמרא על פי סדר מיוחד שהוקצב לכך, ואכן זכה לסיים שוב את כל התלמוד בבלי מפינעף איבריגע מינוטן.

ומעובדא זו אנו רואים מצד אחד עד כמה היתה יקרה וחשובה אצלו לימוד הש"ס שבכל רגע פנוי הוא עשה לעצמו מסגרת מיוחדת על חזרת התלמוד, אולם מצד שני אנו גם רואים עד כמה החשיב והעריך את יקרת הרגעים הבודדים לנצלם ללימוד התורה, ובוודאי שאם לא היה יודע את כל הש"ס בעל פה הוא היה מנצל רגעים אלו בלימודים אחרים ללא ספק.

תורה תבלין

ובעיקר יש לדעת, כי חז"ל אמרו 'בראתי יצר הרע בראתי תורה תבלין', וכדי לזכות בתבלין התורה צריכים להתחבר לבחינת 'תורה לשם תורה', כי אם האדם מערב חשבונות ויגיעות עצמיים בלימוד התורה, אז איבד את התבלין של התורה, וכאשר בטל דבר בטלה אהבה. האדם צריך להגיע למדרגת אהבת תורה בבחינת 'אהבה שאינה תלויה בדבר', ואז יזכה שיזכה ליהנות מהתבלין שבתורה ללא מצרים.

כאשר האדם עומד בשעת ניסיון, ובשעה זו אינו יכול לעסוק בתורה בהתאם למסגרת הלימודים שלו, אז אינו יכול ליהנות מהתבלין שבתורה. לא כן כאשר האדם יודע, שכל רגע של לימוד התורה יקרה מפנינים ומפז, אז בוודאי ינצל את שעת הניסיון לכמה רגעים של לימוד התורה, והתבלין שבתורה יעזרו להתגבר על יצר הרע.

ובזה אפשר לפרש את דברי הגמרא 'לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע', ויש להבין את ההדגשה בתיבת 'לעולם', אך הענין הוא, כי חז"ל הקדושים באו לרמז לנו בתיבה זו, כי הצורך להשתמש בתבלין של התורה בכל עת ובכל שעה, ועל כי עליו להחשיב כל סוג של לימוד וכל סדר של לימוד, וכאשר ידע האדם לנצל כל

בסוף הסיוד, ומתוך חביבות ואהבת התורה היוקדת בקרבו הוא קורא בפסוקים הראשונים של הפרשה הראשונה הנפתחת בפניו, והוא הוגה במ עדי שני. הוא אוהו כעת בפרשת בעלותך והוא הספיק ללמוד כמה פסוקים בפרשת נח בלי רש"י, רק בגלל שהוא אוהב ללמוד תורה. וזאת ידוע, שלקורא פסוקי תנ"ך אף מבלי להבין יש בזה משום מצוות קיום לימוד תורה שבכתב.

ולימוד באופן כזה מביא את האדם לידי דביקות בבורא יתברך, ולימוד כזה מביא אותו לידי מידות טובות, מאחר והתורה משמשת עבורו כתבלין נגד היצר הרע.

ואפשר לומר בדרך מליצה, כי לכך תיקנו את אמירת סדר 'תיקון ליל שבועות' באופן שמכל פרשה חוזרים על פסוקים בודדים בתחילתה ובסופה, להראות את דרך הלימוד הנכונה, שלומדים את התורה רק כדי לקיים את מצוות הלימוד גרידא.

שהאדם יוכל לפתוח כל ספר שהוא לחמשה רגעים בלבד

והיוצא לנו מדברינו, כי על האדם להגיע להרגל זה, שיוכל לפתוח כל ספר לימוד המזדמן לידו, ולהגות בו אפילו לרגעים מספר בלבד, ובכך הוא יוצר קשר וחבור לתורה הקדושה, וכך הוא זוכה לעריבות ומתיקות התורה.

ויעזור ה' שנוכל לקבל על עצמנו עצה מועלת זו, ואמנם אחר עשיי סגולה זו עדיין לא נפטרים לגמרי מהיתר הרע, אך ברור שהאדם השיג את המעלה של 'תורה תבלין', והרי בידו כוחות אדירים להתגבר בנקל על היצר הרע. יתן ה' ויתקיים בנו 'זהערב נא ה' אלוקינו את דברי תורתך בפנינו'.

וברור שהמושג של 'לשמה' הוא כשהאדם מקדיש לעצמו מדי יום סדר לימוד שהוא בלתי לה' לבדו, ואז התורה היא בעבורו סם חיים, כאמור.

ואמנם מבורא בספה"ק פרי הארץ, ומקורו מהבעש"ט הק', כי הרי אמרו חז"ל 'לעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה'. אך הכוונה היא, שכאשר האדם עוסק בתורה שלא לשמה מתוך כוונה שבהמשך הוא חפץ להשיג את חלק ה'לשמה', רק אז מותר לו להתחיל באופן של לא לשמה.

ובכך יובנו דברי השל"ה הק', כי על האדם לגלות דעת בעת עסקו בתורה, כי הוא חפץ ללמוד תורה מתוך הכנעה להשי"ת כך שבהמשך יזכה לידי מידות טובות.

'פינעף מינוטן' כהוכחה

ולדוגמא, אם האברך מסיים בדרך כלל את סדר לימודו בכלל בשעה אחת בצהריים, ובני ביתו מבקשת ממנו שבשעה אחת ורבע הוא ילך לחנות מסוימת, הרי שבידו הזדמנו כעת עשרה דקות פנויים, וכעת בידו לגלות את האהבה העצומה שהוא רוחש אל התורה הקדושה, וזאת כאשר ימשיך את רצף חומר הלימודים של הכולל, או אז יוכיח את נאמנותו ואהבתו לתורה הקדושה, כשאינו לומד מתוך מסגרת או הספק כל שהוא או רק כאשר החברותא נמצא לידו.

ולכל אדם מזדמנים דוגמאות למכביר אין ומתי הוא יכול לנצל עוד ועוד פינעף מינוטן, כשהוא מגיע לתפילת 'מנחה' בבית המדרש, והוא מגלה שיש לו עוד כמה דקות עד שיתחילו את התפילה, הוא יכול לנצל רגעים מזדמנים אלו ללימוד התורה הק'. ואמנם בבית מדרש אינם נמצאים רק סידורי תפילה, ואין שם שום ספרי לימוד, הוא יכול לפתוח אז הסיוד בפרקי אבות וללמוד במשניות אחדות, או לחילופין לפתוח בסדרי הקריאה בימי שני וחמישי הנמצאים

פינעף איבריגע מינוטן, הרי הוא מוכן ומזומן בכל רגע נתון לערוך מלחמה וקרב נגד היצר הרע, כי בכל רגע יש את האפשרות לזכות לדביקות בה', ולא משנה אם זה סדר לימוד בספר מוסר או חסידות, וכל דבר שרק בשם חלק התורה ייקרא, הוא מחשיב זאת בכל כוחו, ובאשר לכך יש בידו את התבלין היקר בכל זמן ועידן.

שיביאנו התלמוד לידי מידות טובות?

ובזה נוכל להבין את דברי השל"ה הק' שכותב, שקודם הלימוד יאמר האדם, 'הנני רוצה ללמוד כדי שיביאנו התלמוד לידי מעשה, מידות טובות ודיעות התורה'. ויש להתבונן, כי בשלמא ענין ידיעת התורה ומעשה המצוות הם דברים הקשורים לחלק הלימוד. אולם חלק המידות טובות מה עניינם ללימוד התורה, ואמנם עיננו הרואות למרבה הצער, איך תלמידי חכמים גדולים רחוקים עד למאוד מענין המידות טובות, וישאל השואל איך זה שהתורה לא עידנה את נפשם.

אך הענין פשוט, כי בתורה הקדושה יש סם חיים אך גם סם המוות, וכל עוד והאדם לומד עם חשבונות עצמיים, והתורה אינה נלמדת לשם המצווה כלל, וכל שאיפתו היא שיצליח בבחינה וישיג הצלחות במקצועות בתורה, תורה כזו אינה נחשבת לשמה, והלימוד הוא ב'שיתוף'. לימוד מסוג כזה אין בו כדי לעדן את האדם ולרוממו למידות טובות וישרות, והתורה נעשתה עבורו כסם המוות.

אך כאשר האדם מקדיש מדי יום חמשה רגעים של לימוד התורה לשמה ממש בלי שום מטרה רק לעשות נחת רוח להבורא יתברך שמו, זה מראה על הכנעה גדולה והתבטלות לנותן התורה, והוא מסלק מעצמו את כל פניויותו, אז אומר לו הקב"ה אתה מכניע את עצמך כליל? הנה ארומם אותך למדרגה גבוהה של מידות טובות, כי התורה אצלו הוא בבחינת סם חיים.

טַעֲמוּ וְרֵאוּ פִּי טוֹב ה'

הודעה משמחת

אפשר לשמוע את כל השיעורים והשיחות חיזוק בקו:

בארץ ישראל - 02-5368970

בארה"ב - 646-585-3065 באירופה - 443303900488

שמעו ותחי נפשכם

כל הזכויות שמורות למכון "טעמו וראו"

להערות והארות ולקבלת הגליון ולכל עניני הגליונות

יתן לפנות בכתובת אימייל: a8426277@gmail.com

טל': 053-415-9162